

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
 Números atrassats 20 céntims

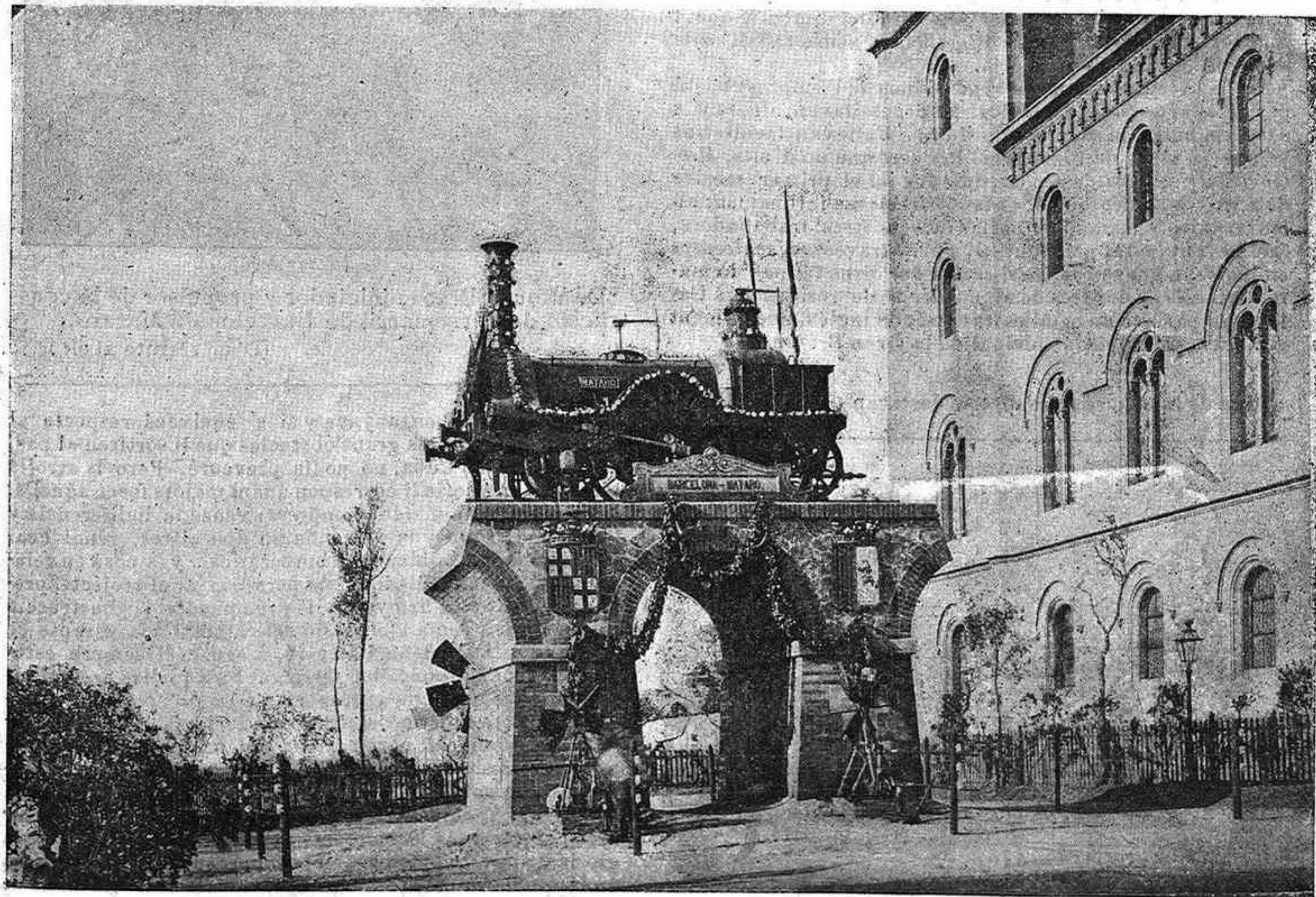
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto Rico, 4.—Extranger, 5

CINQUANTENARI DE LA INAUGURACIÓ DEL F.-C. DE BARCELONA'À MATARÓ, EL PRIMER D' ESPANYA

La primera locomotora de la línia, tal com se exhibí en la Exposició general catalana.

CRÓNICA

EL PRIMER CARRIL D' ESPANYA

L'any 48 vá ser per Barcelona any de desvetllament. Per primera volta 's deixá oír lo xiulet de la locomotora, y ja es sabut que aquest crit estrident, no sols fa vibrar las ondas sonoras del ayre, sino també tots 'ls nervis del cos humá.

Ala!... á desensopirse; que qui no corri serà arrollat.

Dinou anys havían transcorregut desde que 'l célebre Stephenson inaugurá la primera línea férrea, y si Espanya tardá tant temps en acullir un invent tan colossal, era perque 'ls espanyols estavan ocupats en degollarse mútuament, per posar en clar si serían negres ó si serían blancs, si havia de ocupar el trono Isabel II ó Cárlos V, cosa per lo vist molt mes interessant que tots els invents haguts y per haver. El carril podia esperarse.

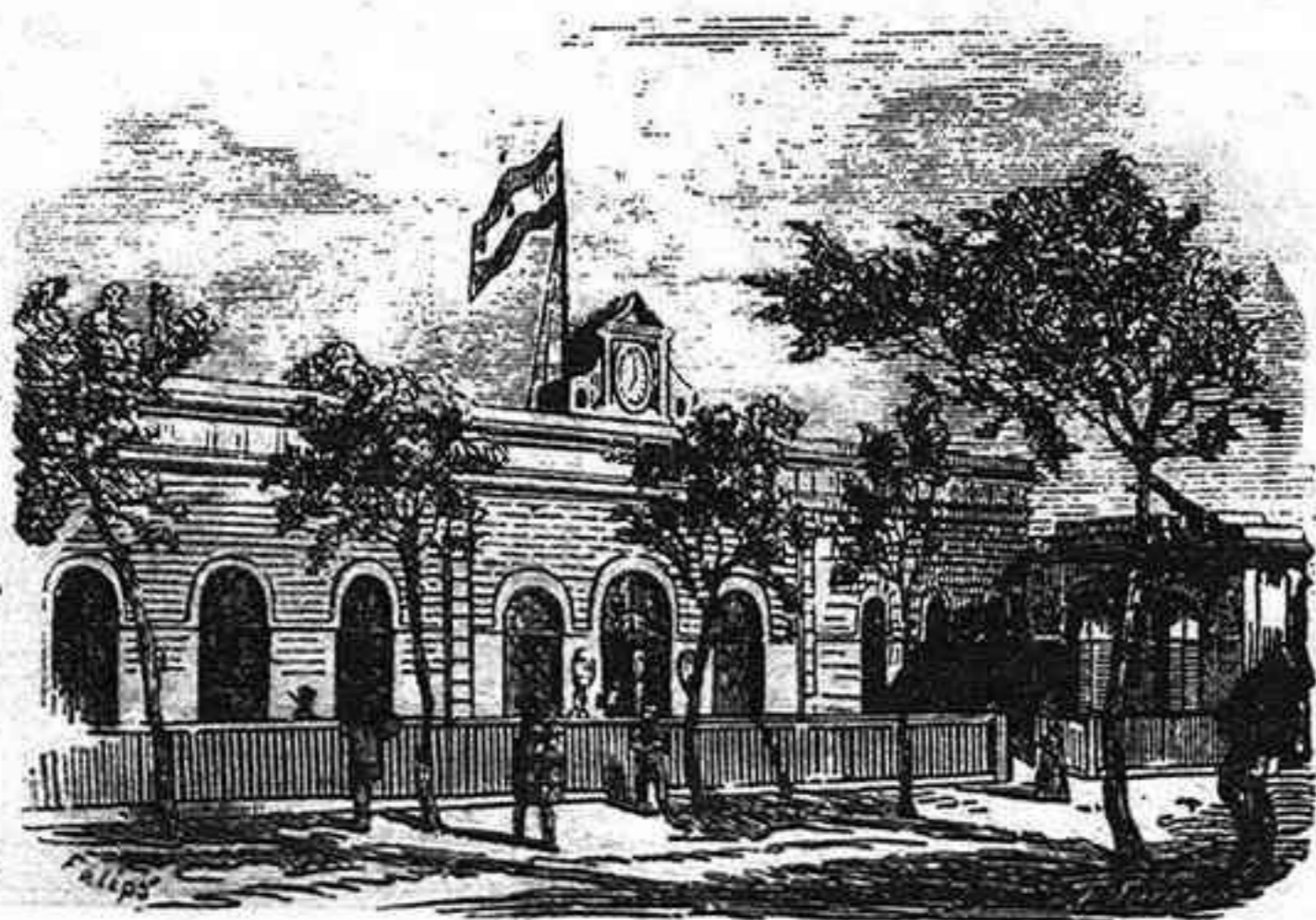
Després del abrás de Vergara vá somriure la pau, pero per poch temps. Llavors fou precis dilucidar qui s' havia de menjar la poma si 'ls madurs ó 'ls exaltats, y ab aquest motiu vá armarse cada tiberi, especialment á Barcelona, que n' hi havia per fugir el Africa, en busca de tranquil·litat. Fins al mateix any 48 van tirarse á la montanya las partidas de *matinés*, que tot ho feyan anar en renou: Catalunya 's trobava en estat de siti permanent, y en estat de conspiració perpétua, y ab molta freqüencia dintre de la Ciutadela hi havia trencadissa de tupins... y tora de la Ciutadela no poch canguelo per una y altra part, que ja es sabut qu' en aquets cassos la por vá á mitjas.

En mitj de una situació tan poch propicia hi hsgué un núcleo de catalans que s' empenyaren en construir lo primer ferro-carril d' Espanya. Imagíninse quin cúmulo mes inmens de dificultats no tindrían de véncer! Sense lleys especiaes que regularisessin aquesta mena d'empresas, sense aquel a confiança que inspiran al capital de sobra rezelós únicament aquells negocis clars y coneguts; sense la familiarisació ab las condicions técnicas de construcció y bona marxa de un sistema de locomoció enterament nou, y sobre tot ab l' actitud hostil de una gran part del país, puig no faltava qui deya que 'l carril era obra del dimoni y que 'l corre-mes depressa que las diligencias y sense caballs sols podia ser per art de bruixeria.

La fé y l' entusiasme dels individuos de l' empresa bastá per arrollar tots els obstacles. Se necessitavan diners y 's despregueren de un milió de duros. Faltavan facultatius y 'ls feren venir de Inglaterra. Per cert que un d' ells, *Mister White*, que ha de ser considerat com el primer mestre dels carrilaires catalans, se familiarisá tan íntimament ab las costums y manera de parlar dels nostres treballadors, que havent notat que aquets, de las travessas (*schleepers* en inglés) ne deyen *felipas*, acabá per dirne felipas lo mateix qu' ells, y després de alguns anys de residencia á Catalunya parlava un catalá atravesat de inglés, que talment semblava un catalá municipal de la Gran Bretanya.

**

Una de las figuras que mes se destacan per la seva ener-

Estació de Barcelona del ferro-carril de aquesta ciutat á Mataró.

(D' un grabat de l' época.)

gia y tenacitat en los grans treballs de preparació del nou ferro-carril, es la del matoroní D. Miquel Biada. Mariner en sa joventut, arruinat una vegada pels corsaris que durant la guerra entre Inglaterra y 'ls Estats Units li apresaren el barco que manava ab cargament propi, refentse desseguida exercint el comerç á Maracaibo y posteriorment á la Habana, ahont s' associá ab lo seu germá D. Onofre y després ab un fill de aquest y ab un altre fill seu, un cop tingué la familia gran y la seva casa de Cuba assegurada, 's decidí á tornar á la terra natal, frisós de ferli saborejar els fruyts de sas iniciativas y de la seva experiencia.

Mentres jugava una partida de billar ab lo general Tacon, que 'l contava en lo número de sos millors amichs, li digné:

—General: me 'n vaig á la Península, y li aposto lo que vulgui, que al any de la meva arribada, Barcelona y Mataró quedarán unidas ab un llás de ferro.

D. MIQUEL BIADA, iniciador y propulsor de la construcció del ferro-carril de Barcelona á Mataró.

(D' un retrato al oli.)

El bon desitj l' enganyava y si s' equivocá respecte al plasso, fou degut als grans obstacles que li sortiren al pas, y qu' ell, desde Cuba, no podia preveure. Pero 'ls arrollá tots y major gloria li correspon quant majors foren aquells.

Ell sigué l' ánima de l' empresa: vencé la indiferencia y l' apatía dels uns y la desconfiansa dels altres; reuni 'l capital; aplaná las dificultats burocráticas, y 's posá en relació ab los facultatius inglesos pera trassar el projecte, preparar el material fixo y móvil y emprendre la construcció de las obras. Tenia l' obsessió del carril. Cada disapte se 'n anava de Barcelona á Mataró, á peu casi sempre, estudiant la configuració del terreno. En aque' llas excursions solitarias es quan veyá despertarse la prosperitat y la riquesa en tota l' hermosa comarca que havia de atravesar la línea, cenyida al nort per una cadena de graciosas montanyas, besada á mitj jorn per las onadas del mar llatí, esmaltada de poblets riallers, embalsamada pel perfum de la tarongina. Y calculant els efectes que havia de produhir arreu el pas de la locomotora, paladejava per endavant la gloria de haver contribuít á tanta prosperitat y s' adormía en la confiança del etern agraument dels seus germans de comarca.

Un altra ilusió: perque tant bon punt comensaren las obras en gran escala, y haventse 'l Sr. Biada constituít en inspector personal de las mateixas, en lloch de las espe-

Al Liceo la cosa va anar mes en gran. S' havia anunciat un «Himno alusivo con todo su correspondiente aparato alegórico y cantado por ambos cuerpos de coros.»

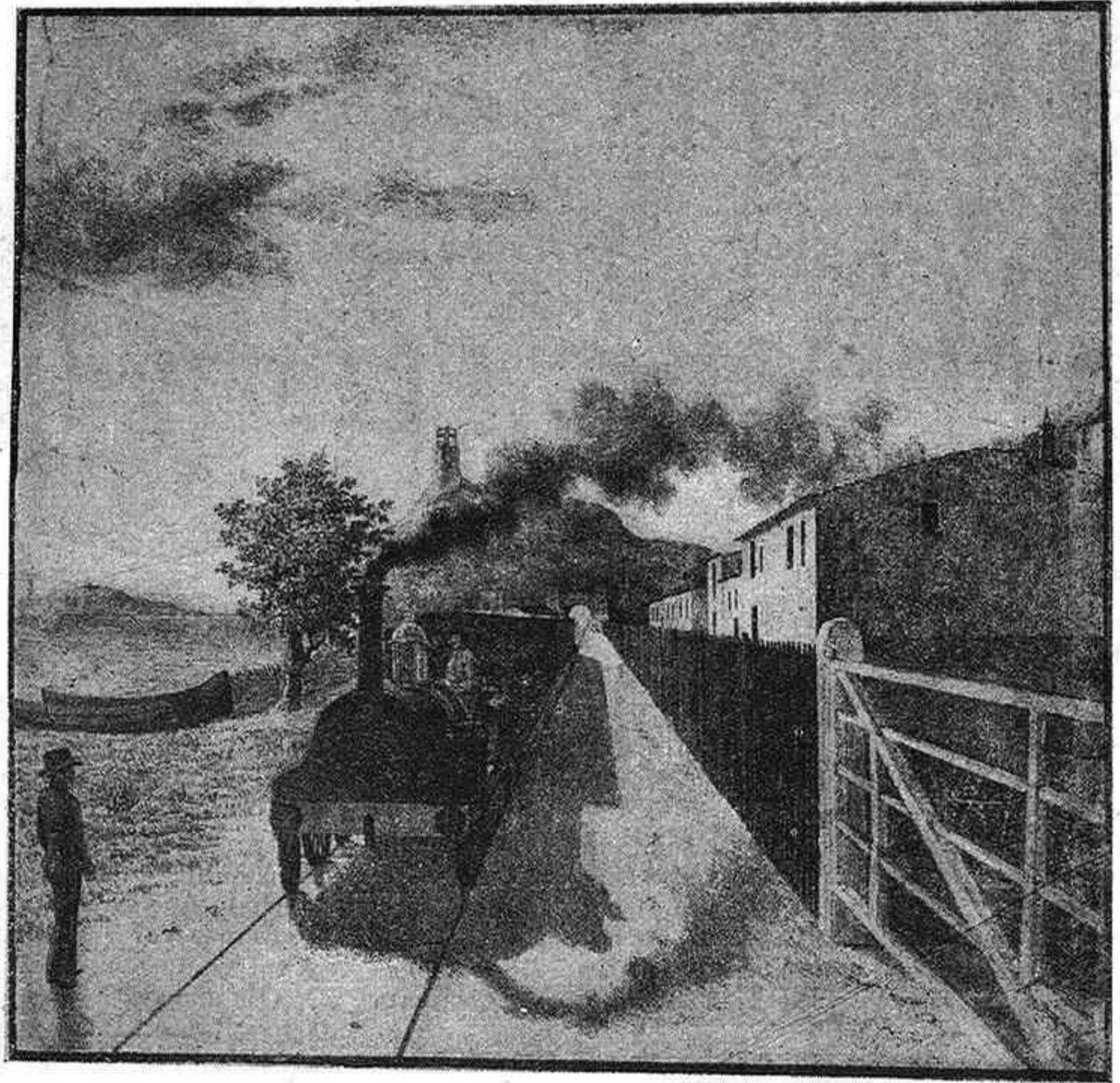
Un periódich de l' época descriu la festa consignant que «se echó mano de un coro de ópera hace años no oída, á cuya música se aplicaron algunas estrofas versificadas en nuestro idioma, pero compuestas de intento. Los coristas de ambos sexos vistieron trajes propios de las principales provincias de España.»

La escena que representava un jardí ab sortidor y cascada's transformá en una gloria «iluminada con fuegos de bengala.»

Y ara veurán si n' hi havia de cosas á n' aquella gloria. «Un templete cobijaba á Barcelona simbolizada en una matrona ostentando el escudo de armas de la ciudad: dos Famas en actitud de tocar la trompeta y otras tres matronas simbolizando la Industria, la Agricultura y la Navegación, estaban colocadas á ambos lados. Más adelante y formando grupos simétricos veíase á Mercurio, representando el Comercio, seis genios, otras tantas ciencias y artes y algunos personajes alegóricos como la Ignorancia, la Esclavitud y la Envidia, y en fin, algunas ninfas y genios que admiraban la gloria de Barcelona ofreciéndole palmas, guirnaldas, olivo é incienso. Pendía de lo alto del templete este lema: «A la gloria catalana.»

Y acaba dihent el periódich: «Bello é ilusorio fué este aparato alusivo que se presentó á la escena, y hubiera sido completo si en vez de haber hecho pasar por la misma en volandas una locomotriz se hubiese hecho rodar la misma sobre una pequeña plataforma ó por un puente colgante como era natural. El público aplaudia unánime y justamente esta novedad escénica.»

Ab la funció del Liceo's pot dir que terminá la festa del 28 de octubre de 1848.

El túnel de Mongat.

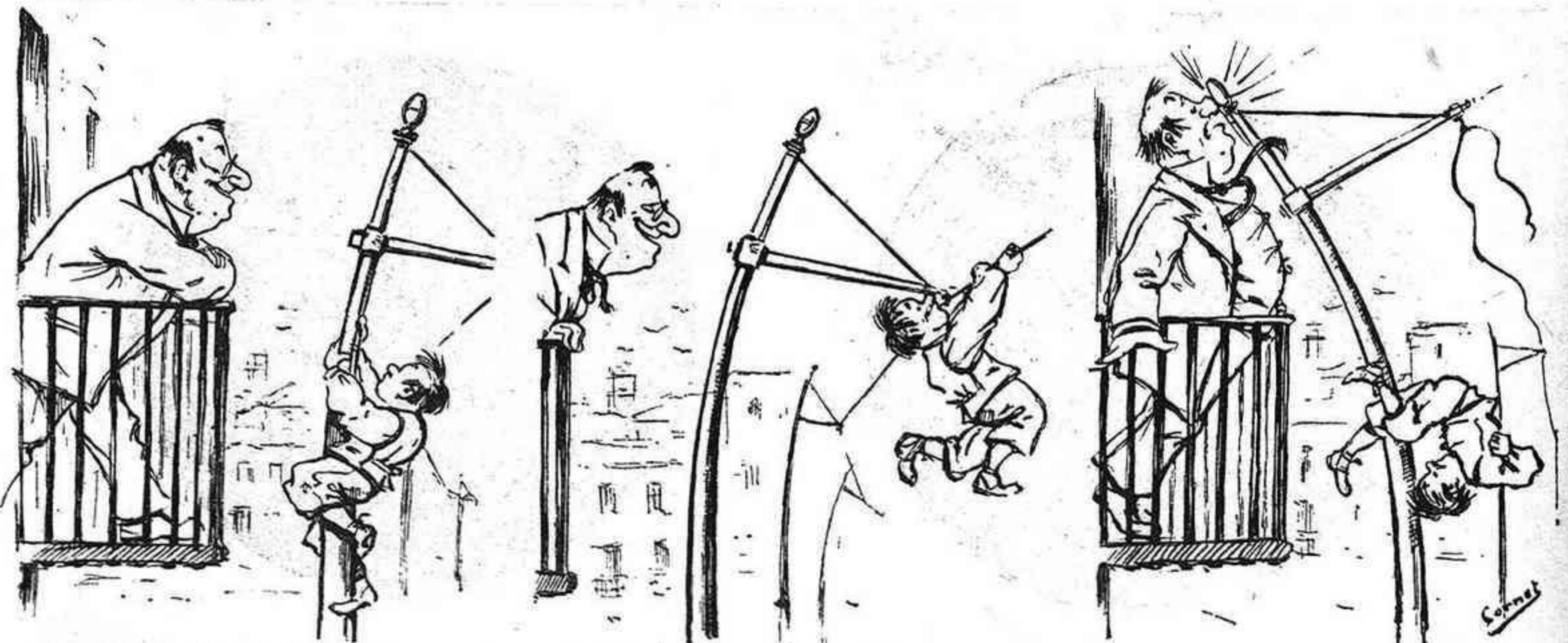
(D' una litografía de la época.)

Y ab aquesta nota teatral tan típica y que tan clarament revela la manera que 'ls barcelonins de cinquanta anys enera tenian de divertir-se poso punt final á la present crónica, no sense preguntarme:

—¿Qué dirán de nosaltres els barcelonins el día 28 de octubre de 1948?

P. DEL O.

PELS FILS DEL TRAMVIA ELECTRICH

—Bonas tardes. ¿Cóm ho passa?
—Molt bé, noy. ¿Aquí has pujat?

—Miri, miri quíns calibrios!

—¡Ara sí que m' has trompat!

DEL NATURAL

—Tems ha que festejem, Catarineta, y no t' ho he dit may, pero avuy t' ho diré si es que m' escoltas.
 —T' escolto ja, Tomás.
 Explicat, ¿qué 'm vols dir?—¡Ay! jo t' estimo.
 —Ja m' ho has dit.—Es vritat, pero encar no t' hi dit que 'm desespero y que ab tú 'm vull casar.
 —¡Ah!—Escóltam.—¿Y quan es qu' hem de casarnos?
 —D' aquí un mes lo més tart.
 —Molt be.—T' estimo tant....—Qu' estich contenta.... qu' estich.... pero ¿qué fas?
 —L' amor....—No vull que 'm toquis las faldillas que no m' agrada ¿ho sabs?
 —No 'm fassis patir mes Catarineta.
 —No 'm toquis, feste enllá.
 —Pero dona t' hi dit qu' hem de casarnos.
 —¡Ay noy, que 'n vas d' errat!

JOSEPH PONT Y ESPASA.

UN BON CONSELL

Pálit, convuls, amatat de suhor, va entrar en lo meu quarto furient com una bala.

—¡Y aixó! ¿qué hi ha?—

Feya por mirarlo. Los ulls li sortían de las órbitas, li tremolavan las mans, la boca semblava espumejarli....

—¿Qué 't passa?—vaig tornar á dirli, inquietat per aquella actitud tan impropia del seu carácter comedit y seré.

—¿Qué 'm passa? Vull matar á l' Oms.—

A pesar del tó decissiu ab que l' Enrich va pronunciar aquestas paraulas, vaig posarme á riure.

—¿Tú matar á un home? ¡Vés!

—No riguis! Vull matarlo y 'l mataré encare que s' hi oposin totas las forsas de la terra.

Ho va dir ab una energia, ab una convicció tan salvatge, que la rialla va glassarse als llabis.

Poch á poch!—vaig pensar:—aixó sembla serio. No t' ho prenguis bromejant. Aquest noy es un infelís, pero devegadas els boigs....

Y aixecant la veu:

—¿Qué t' ha fet?—li vaig preguntar.

—No puch dirtho; conténtat ab sapiguer que vull matarlo. Avuy, demá, d' aquí un any.... el plasso no m' importa, mentres puga veurel morir á mas mans.

—Pero ¿per qué?

—Es inútil que 't cansis: no t' ho diré.—

**

Si haig de parlar ab franquesa, la vida de l' Oms no m' interessava gran cosa. A pesar de no tractarlo, sabia qu' era una persona de no ma-

ssa recomenables circunstancias y 'l creya capás de qualsevol picardota. Baix aquest aspecte, que l' Oms visqués ó morís me tenia ab molt poch cuydado. Pero que 'l tanoca de l' Enrich se comprometés en un assumpto de tanta gravetat, no podia jo permétreho per cap concepte.

—¿Pensas desafiarlo?—vaig preguntarli, buscant un raig de llum que 'm guiés en mitj d' aquell te-nebrós conflicte.

El xicot me va mirar, sincerament sorprés.

—¿Qui? ¿Jo desafiar á l' Oms?... ¿Que 't creus que hi perdut la xaveta?... L' Oms no es digne de desafiar-se ab ningú.

—¿Qué pensas fer, donchs?

—Senzillament: assessinarlo, clavarli un tiro, lo que mes cómodo 'm sembli.—

Vaig contemplarlo fit-á-fit. Ja no tremolava: parlava ab molta naturalitat. Decididament, alló anava de veras. ¿Qué fer per disuadirlo?

—¡Enrich.... Enrich.... tú 't vols perdre! Aquest arrebató 't será funest. ¿Ja las has meditadas las conseqüencias de la teva resolució?

—No medito res: vull matarlo!

—¿Ja has pensat lo que vindrá darrera del teu crim? La justicia t' agafará y 't durá á la presó...

—Tant me fa!

ECOS DEL CAMP

—¡Si pogués arribarme á Madrid y donar aquesta llenya á qui jo voldria!

SESSIÓ MUNICIPAL AL AYRE LIBRE

—T' encausarán per haver assessinat á un home ...
 —Bueno....
 —Haurás de compareixer davant del jurat.
 —Es molt probable.
 —Lo fiscal trobará en lo teu delictes totas las agravants de la ley.
 —Potser sí.
 —Lo jurat contestará afirmativament á las terribles preguntas del veredictes....
 —No ho dupto.
 —Lo tribunal te condemnará á l' última pena....
 —Y bé!
 —Lo butxí 't matará, la gent ho vindrá á veure y 'ls xicots correrán pels carrers venent la última hora «con la causa y sentencia de l' Enrich y las darreres paraulas que ha pronunciat quan lo matavan.»
 —No seré jo qui la compri.—

**

La calma d' aquell xicot me deixá fret. Pel camí de la lògica—ho estava veient—no 'l convenceria.
 —Escolta—vaig dirli després d' un rato de silenci, inspirat per una idea repentina:—¿tú vols matar á l' Oms?
 —Resoltament.
 —¿Que ho sab ell?
 —No.
 —¿Has dit que la realisació d' aquest... acte no 't porta pressa?
 —Gens!—
 Vaig posarme á picar de mans, possehit de verdadera alegría.
 —¡Estás salvat, Enrich! ¡Estás salvat!
 —¿Y aixó?—va fer éll, sense alterar-se en lo mes mínim.
 —Matarás á l' Oms, l' assassinarás á la segura... y no correrás el menor perill.

—¿Cóm? No m' explico....

Era la meva una idea tan poch complicada, que en quatre paraulas vaig posarlo al corrent.

—Lo primer que has de fer—vaig dirli—es anárten á l' Universitat y matricular-te.

—Perfectament: suposém que ja ho estich.

—Comensas á estudiar.

—¿Quína carrera?

—La de Medicina.

—Endavant.

—Estudias, guanyas cursos, arribas al final, prens el títul... y ja ets metje.

—¿Qué mes?

—T' estableixes....

—¿Qué mes?

—Procuras que l' Oms figuri entre la teva clientela ...

—¡Ab!....

—L' home té una malaltia qualsevol, t' envia á buscar, li fas la recepta....

—Li clavo una píndola que 'l deixa al siti....

—Y aquí tens á l' Oms mort, sense responsabilitat per tú ... y encare ab el dret d' anar l' endemá á casa seva á cobrar l' import de... l' operació.—

L' Enrich va abraçarme, ribent y espurnejantli 'ls ulls d' alegría.

Y al ser l' hora arribada 's va matricular.

**

—Dejarlos fer, que son de casa: arreglan lo de consumos.

TIVOLI
CURIO
BUCUESTA

Fa no sé quants anys qu' estudiá... y encareç no ha passat del primer curs. Es ab lo que jo confiava. Si l' Oms ha de morir de las sevas receptas, no será extrany que arribi als cent.

A. MAROH.

UN OTELLO CONVENSENT

T' hi vist quan recolzada á la finestra miravas al cantó. Jo t' observava y un home també hi vist que s' allunyava, que sens dupte degué sortir d' aquí.
 ¡Oh rabia! ¿qui era aquell?—A mí que 'm contas —Disimulas? no t' val. Tinch de matarte; mes avants, per la forsa haig d' arrancarte lo nom del vil que 's vol burlar de mí.
 ¡Que veig! ¿y aquesta copa? ¿y aquets quartos? ¿Hi ha hagut brindis y tot? ¿Així m' enganyas? —Parlant tú sol, ja veig que tot t' ho guanyas; deixam dir, perquè quedis satisfet.
 ¿No sents soroll d' esquellas que s' acostan? Donchs per xó á la finestra jo guaytava y la copa y 'ls quartos preparava; per quan vinguin las burras de la llet.

AMADEO DORIA.

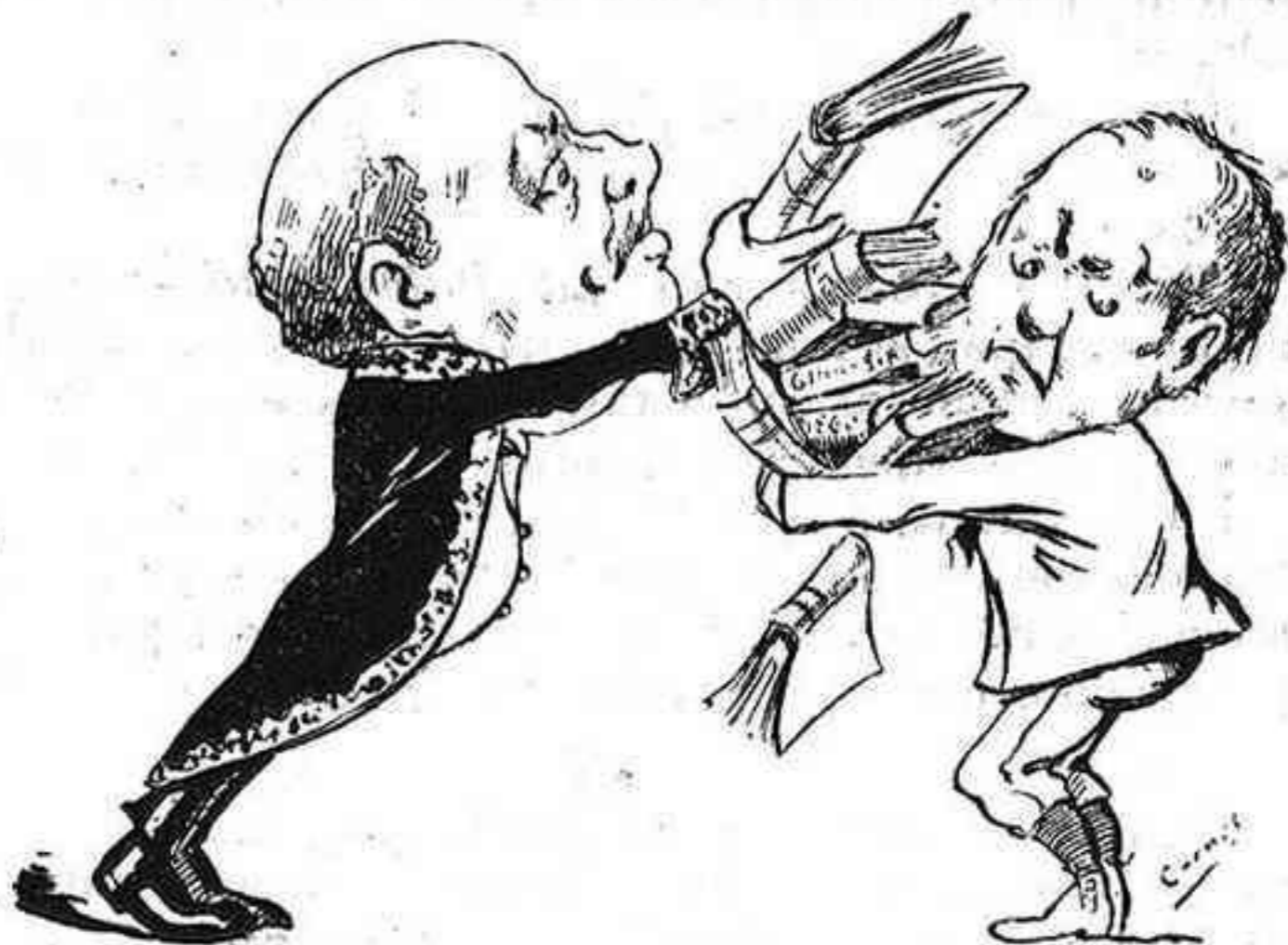
EN LO DESPAIG DEL ALCALDE
 UNA ALFOMBRA DE 334 DUROS

El gasto es extraordinari pero també durará: á tots los que hajan d' entrarhi diu que 'ls farán descalsá.

LOS LLIBRES DE TEXT

6
 LOS ESTUDIANTS Y EN GAMAZO

(Quan encara era ministre:)
 —Té! Tot aixó has de sabé.

(Al caure de la poltrona:)
 —Tingui! Estudihiu vosté.

QUESTIÓ D' EDUCACIÓ

Fa alguns dias, en un periódich local—no gayre afortunat, per cert, en la elecció de las causas que defensa—vaig llegirhi unas quantas ratllas que van arribarme al cor.

L' autor havia anat al «Teatro Granvía»—no de la Granvía, com diu ell, exposantnos á que 'l con-fonguém ab un altre teatro—y allá, á mes del es-pectacle, havia vist l' home lo que ara 'ls nostres lectors van á llegir:

«En este teatro, como en todos los de Barcelona, los espectadores fuman con santa tranquilidad. Me-nos mal que aquí no se ven los cartelitos anuncian-do la prohibición de fumar; sin ellos el pecado pa-rece menos grande.»

Y posat l' escriptor á anatematizar la falta, torna-va á sucra la ploma y seguía dihent:

«En otros teatros he visto debajo mismo del car-telito que reza: «Por orden gubernativa se prohíbe fumar,» á caballeros bien vestidos y hasta parece bien educados que fumaban muy satisfechos.»

Subratllo lo de y hasta parece bien educados, porque en aquestas paraulas está, al meu entendre, la bala del tiro.

—Si senyor—vaig dir entre mí, comprenent l' in-tenció del autor:—fumar en un teatro, en un local

ahont hi ha senyoras, es una grosseria, una falta d'educació imperdonable.

¿No comprenen, los que aquest pecat cometen, que al teatro s'hi va a veure las obras que s'representan, y no a respirarhi l'ingrat y asfixiant baf del tabaco?

¡Qué poca urbanitat! ¡Y pensar que aixó ho fan «caballeros bien vestidos y hasta parece bien educados!»

¡Té rahó 'l redactor de *La Publicidad*—vaja, ja m'ha escapat el nom del diari!—al fustigarlos ab la seva ironia! Si las autoritats complissen ab lo seu deber, aviat quedaria desterrat aquest abús.—

Formalment; a més d'indignarme ab els perpetradors del delicté, vaig entussiasmarme ab las xurriacadas del crítich. ¡Alló era tirar dret! ¡Alló era parlar com un llibre... ó com el *Brusi!*

Siga casualitat, siga lo que s' vulgui, ahir se 'm va ocorre anar al teatro y, com l' escriptor de *La Publicidad*, vaig anar també al *Granvia*.

Entro, 'm coloco al meu puesto, y en lo mateix moment en que s'aixeca 'l teló, en la butaca del meu davant se m'hi assenta una senyora jova y guapa,—a cadascú 'l que siga seu—pero ¡ay! ab un sombrero tan colossal, que si com hi ha contribució territorial hi hagués contribució aerea, de segur que la seva posseedora figuraria entre las primeras contribuyentas.

—Bó, ja has rebut—vaig pensar jo:—y ara ¿qué hi fas aquí? ¿Cóm t'ho arreglas per veure la funció, ab aquest parapeto a ran del nas?

De repent va venirme a la memoria la diatriba de *La Publicidad*, y... ho dich d'una vegada? jo, jo que may havia fumad en cap teatro, 'm trech un puro, l' encench, y vinga fer fum, procurant piadosament encaminarlo cap al clatell de la senyora que 'm tapava la vista.

Desseguida se 'n va adonar. Y adonársen y posarse a manifestar lo seu disgust, va ser tot hù.

S' inclinava una mica, 'm mirava de reull y hasta semblava dirme en sas iracundas llambregadas:

—¿Que no ha llegit *La Publicidad* vosté? ¿No ha vist lo que diu d'aquests senyors que *hasta parecen bien educados* y fuman a n' el teatro?—

Pero jo seguia fumant... y no veyent la funció, y quan ella 'm dirigia alguna de sas furibundas miradas procurava que 'ls meus ulls li diguessin:

—Y vosté, que també *parece bien educada* ¿qué n' ha fet de la educació que li han dat? ¿Per ventura al educarla van dirli: «En quant a tú, no toleris cap molestia; en quant al próxim, revéntal?» ¿Li sembla gayre *delicat* aixó de venir aquí ab aquest barretas que 'm priva de veure l' espectacle?—

La senyora va aparentar no enténdrem, jo vaig fingir no enténdrela a n' ella, y fuma que fumarás: si en lloch de ser una dona de carn arriba a ser d'espuma de mar... l' aquiloto.

¿Que aixó va ser inclourem jo mateix en la pila dels fumadors aludits per *La Publicidad*?

Potser sí; pero en el mon cadascú té 'ls seus punts de vista, y si aquella senyora del sombreroas, que segurament havia llegit el citat periódich—¡vaya si l' havia llegit—llegeix avuy *LA ESQUELLA*, sabrá 'l cóm y perquè de la meva conducta.

«Donde las dan, las toman.»

Entre 'ls que fuman a n' el teatro y las que tenen la... patxorra d'anarhi ab sombreros com el que ahí 'm va tocar a mí... no sé ab qui quedarme.

Y si ser ben educat es molt bonich, serho entre personas sense educació... ¡qué diable! hasta resulta manso y ridícul.

MATIAS BONAFÉ.

EL TENORIO

Com es ja de costum en la diada de las castanyas, *Don Juan Tenorio* ha sortit a fer desgracias en casi tots els teatros de Barceloua.

Per un flux s'ha deixat veure enguany al *Principal*, a *Romea*, al *Circo a Novegats* y al *Lirich*. Y fins els teatros del género xich, en la impossibilitat de posar l'obra de Zorrilla, han tret de las capsas, l'un el *Juanito Tenorio* y l'altre *D.ª Inés del alma mia*.

Jo 'm creya que ab la campanya que s'está fent contra 'l *matonisme*, densa de la perdua de las colonias, *D. Juan Tenorio*, qu' es el prototipo de aquest defecte de rassa, n'hauria anat a menos; pero per lo vist m'enganyava de mitj a mitj. Parodiant cert precepte de la *Doctrina cristiana*, la *Doctrina espanyola* diu: «Anirás a veure 'l *Tenorio* a lo menos una vegada al any.» Y ningú 'ns treu de aquí. El poble espanyol es molt fanátich y fins esclau de la rutina. Ab l'afició que demostra per anar a veure un drama que tothom se 'l sab de memoria, está pintat.

OBRAS NOVAS

Una sola representació del juguet *La reja* s'ha donat al *Principal*. Els autors que no s'havían cuidat oportunament de reservar per una determinada empresa las primicias de aquesta obra, varen fer tart pera impedir que s'posés en lo vell teatro. El governador Sr. Larroca va estar en lo seu lloch degut manant que s'complís l'anunci.

Pero, a dir la veritat, l'obra no mereix de bon tros tot aquest rebombori. Es una producció escrita ab certa gracia, pero pobre de argument y exenta de originalitat. Crech que 'ls autors de *La buena sombra* s'equivocaren al pretendre donar carácter retrospectiu a la seva reputació literaria.

A *Romea* s'ha estrenat una pessa titulada *Las bodas de plata*. Es de lo milloret que ha donat a l'escena 'l seu autor Sr. Reig y Fiol. Purgada de certas vulgaritats que l'enlletjeixen, l'obreta, que per cert resulta molt divertida, guanyaria moltíssim.

Al *Granvia* s'estrená dilluns una sarsuela titulada *Los espanolas*.

No 's pot dir que la producció de 'n Perrin y en Palacios, música del mestre Nieto, siga enterament dolenta, pero tampoch pot assegurar-se que tinga qualitats superiors, ni molt menos.

A Madrid obtingué un éxit desgraciat y aquí no passá de mitjanet; potser portantla a Girona sería més aplaudida y a la cima de Puigmal alcansaria una altura de prop de 3.000 metros sobre 'l nivell del mar.

En l'execució s'distingiren las Sras. Salvador, Garcia, Aranz y Pastor y 'ls Srs. Riquelme, Ruiz de Arana y Riquelme.

CONCERT MALATS

Constituheix sens disputa 'l principal aconteixement artístich de la senmana. Lo concertista catalá estot un mestre en plenas condicions pera recorre, de triunfo en triunfo, 'l camí de la celebritat.

El programa de son últim concert era de proba, a pesar de lo qual en totas las pessas se feu aplaudir ab delirant entussiasme. Y es qu'en Malats no sols té un mecanisme prodigiós, sino que posseheix també un' ánima de artista que sab identificar-se ab tots los géneros. Es impossible traduhir millor las delicadesas y 'l sentiment pur del concert en *Si-bemol* de Mozart; com ho es igualment superarlo en inundar de llum y enriqueir de color, l'originalíssim *Concert en Sol menor* de Saint Saens.

Aquestas dos pessas constituían respectivament las parts primera y tercera del concert; en son desempenyo acompayá al concertista l'orquestra dirigida ab notable ajust y expressió pel mestre Crikboom.

La segona part era tota a piano sol, y 'l Sr. Malats tingué continuament encisat al públich ab l'execució de la gran *Fantasia* de Chopin, de la *Rapsodia n.º 13* de Liszt, y

DESPRÉS DE L' OVACIÓ (per J. BLANCO CORIS.)

J. BLANCO CORIS

— ... Su *rendido* admirador.... ¡*Rendido!* ¡Qué aviat se *rendeixen* els homes!

de tres petites joyas, tan elegants com primorosas d'égudas á Godert (*En courant*), á Fischhof (*Menuet*) y á Dubois (*Les Martyres*). En totes aquestas pessas estigué lo que 's diu pasmós. El públich l'obligá á tocar alguna cosa mes, y 'ns feu tres ó quatre regalets, entre 'ls quals s'hi contá la *Serenata Española*, ab la qual l' eminent concertista 's revela un compositor d' envejable talent y d' exquisit bon gust.

Lo públich sortí del *Lirich* entussiasmadíssim. Molts dels concurrents no coneixian encare á n' en Malats, y donava gust sentir el coro de alabansas que li tributavan.

LA TEMPORADA DEL LICEO

Segóns noticias y á jutjar pel numerós abono que s' ha fet, promet veure 's sumament animada.

Prosegueixen ab gran activitat els preparatius pera posar en escena l' ópera nova á Barcelona *André Chenier* del Mestre Giordano, ab la qual s' ha de inaugurar la próxima campanya lírica.

UN ESPECTACLE CURIÓS

Han cridat molt l' atenció durant aquests días las funcions que l' conegut ilusionista Sr. Partagás doná en lo seu *Teatro-Salón Mágico* de la Rambla del mitj.

La novetat actual son las *Visions fantásticas*, admirable joch de transformacions, en las quals apareix la Mort de tan bellíssima y original manera presentada, que l' espectador la contempla cara á cara sense experimentar lo menor malestar ni endúrse cap desagradable impresió.

Com espectacle de senmana de Morts, no pot darse res més propi y entretingut.

N. N. N.

LA PASTORA DE MONT-SANT

Admiréu de la pastora del Mont-sant la gentileza; encantéus davant son rostre de una hermosura perfecta.

Adoréula contemplant sos cabells brillants, molt negres, son cútis rosat y fi y sa boca de mel plena; pero no us proposéu may parlar de santa ignocencia, de senzillés y candor, cosas que no té la bella.

Vos ho puch assegurar, li conech totes las tretas, sé que tants encants reunits prendada de si la tenen y sé fets que clar explican qu' es vanitosa y coqueta....

Quan las flors de Abril y Maig engalanan valls y serras, escull las de vius colors, las que més grats perfums llensan y guarnintzen los cabells se creu ser aixis més bella.

Si l' ayre del demati son hermós rostre refresca, diu que va á ferli petons y á jugá ab sa cabellera

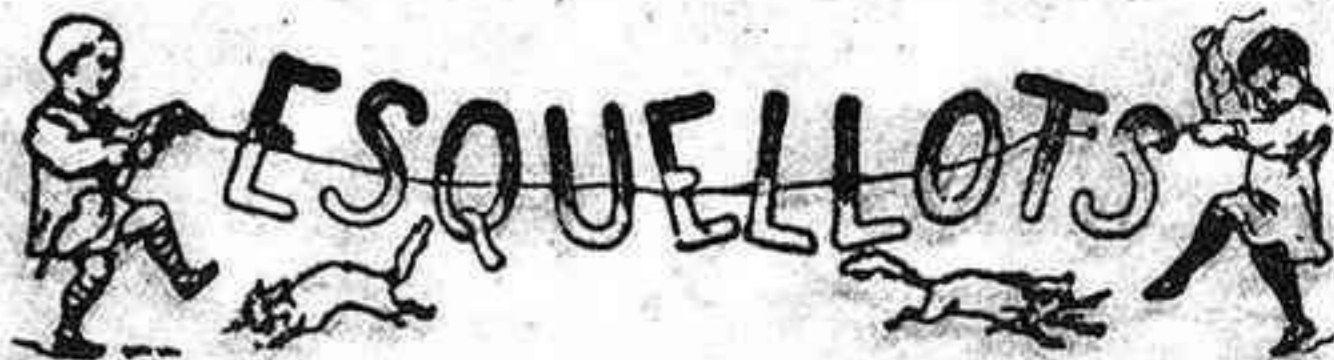
Si 'l sol ab sos raigs daurats la cubreix y l' enlluherna, que va á acariciarla—diu— ab vanitat manifesta.

Si pintada papallona veu que la volta, ab destresa la persegueix, y quan l' heu li clava una agulla, y mentres que agonisant de dolor se retorsa y aleteja, se la posa al pit, perque aumenti aixis sa bellesa. ¡Quánts cops se posa també per arracadas cireras!

Y per fi, quan baixa al riu, al estany ó á la riera sembla que está assedegada y lo que menos fa es beure;

que hi va sols á retratarse sobre l' aygua transparenta, passant horas y més horas contemplant sa imatge bella com se pert al fons ó 'n puja segons aparti, coqueta, sa cara somrient, hermosa, ó li acosti com per beure; mes no ho fá, puig quan sos llabis en l' aygua clara 's refrescan y per lo tant, junts se troban ab los de sa imatge, alegre, ratos passa enmirallantse, y enjogassada 's contempla, y mitj cluchs los ulls se mira y ab sa imatge 's petoneja.

A. DEU.

Barcelona ha tingut la gloria de albergar per alguns días al famós governador de Cádiz D. Pasqual Ribot. Procedent de la *tacita de plata*, ahont va ser objecte de una ovació extraordinaria, y avants de dirigir-se á Palma de Mallorca, sa ciutat natal, ahont, segons noticias, els seus paisans se disposavan á ferli un entussiasista recibiment, va dir:

—Deixeume descansar alguns días en la bella Barcelona, la ciutat de mos ensomnis, la isla Barataria que 'm corresponia per classificació, y qual govern hauria tingut, si no se 'm hagués esbullat el marro.

Algun periódich digué que 's trobava aquí *de pas*, lo qual no es exacte. Els governadors no hi van may de pas; al contrari hi envían.

* * *

La seva parada á Barcelona, va ser per D. Pasqual, además de un descans, una exigencia precisa del plan estratègich que s' havia trassat, per tornar á Palma.

Després de molt meditar va dir á la seva familia:

—Adelantevos; y com que 's creuran que jo vaig ab vosaltres si per cas hi ha xiulets, els que xiulin quedarán burlats.

Y quan D. Pasqual va quedar sol á Barcelona, donava esbarjo á la seva impaciencia, passejantse amunt y avall del Moll.

Y cosa rara! quan anava amunt li xiulava l' orella dreta y quan anava avall l' esquerra, sempre la del costat de l' aygua, sempre la de la part de Mallorca.

—Mal va la cosa—va exclamar—me xiulan las orellas: á Mallorca diuhen mal de mí.

* * *

Mes per fi va trobar la manera de arribarhi, segons es de veure en la següent noticia publicada pel *Diari de 'n Brusi*:

«En el vapor *Cataluña* salió anoche para Sóller el ex governador de Cádiz D. Pascual Ribot.»

Desembarcant á Sóller, en lloch de dirigir-se directament á Palma, es de creure que tot li va anar bé.

D. Pasqual podrá dir:—Fins al últim moment m' hi mostrat digne de mí mateix. Hi entrat á Mallorca dematinet y per la porta del *darrera*.

Amichs Escuder y Samaranch, una advertencia. Pero avants de formularla, consti que 'm faig intérprete del desitj de un gran número de concurrents habituals del *Tivoli*.

La senmana passada van veure ab molt disgust que la qüestió qu' entre vostés dos havia comensat dintre del teatro, l' anessin á ventilar al carrer á pinyas y garrotadas.

Y ab aixó 'ls concurrents tenen rahó: perque ¿no hauria valgut mes que haguessin baixat á la pista? Allá s' haurían pogut lluhir de veras, desempenyant un número qu' encare que no figurava en lo programa, hauría resultat sens dupte 'l millor de la temporada. No n' haurían tingut pochs de aplausos! Mes que al Saló de Cent.

Y ara no diguin que no venían obligats á fer la competencia als clowns... Els regidors de Barcelona 's deuben al públich barceloní.

L' actriu Sra. Parrenyo s' ha separat de la companyia del *Teatro Principal*, per diferencias ab l' empresari, que al efectuar el reparto del *Tenorio* va confiar el paper de *D.ª Inés* á la Srta. Domus.

Y la Sra. Parrenyo, considerantse desairada, va obter per donarse de baixa en la companyia.

Ab lo qual va estalviarse la mortificació de tenir que aplaudir á la seva rival, que 's troba en la flor de la joventut y ho fa molt bé.

Pero que s' hi farà! Per un punt s' escorran las mitjas.

Las mitjas... y las primeras damas.

Per lo que puga convenir als nostres lectors, els participém qu' están ja molt adelantats els treballs del conegut é interessant ANUARIO-RIERA (*Guía general de Cataluña*) corresponent al pròxim any 1899.

Tots los que tingan que fer en ell alguna rectificació ó aclaració, poden enviarla fins lo día 15 del vinent Janer á las Oficinas de dit *Anuari*, Pelayo, 38, ó á la nostra Administració, Llibrería Espanyola, Rambla del Mitj, 20.

A la porta de un teatro va haverhi trompadas entre dos subjectes, á un dels quals, que treya sanch pel nas á conseqüencia de un pinyach que hi acabava de rebre, 'ls seus amichs yaren introduhirlo en una *lechertía* immediata.

El mosso, sense donarse compte de lo que passava, s' acostá á la taula ahont l' apallat s' acabava de seure, y preguntá ab tota la bona fé:

—¿Qué vol pendre 'l senyor? ¿Llet ó natas?

Es verdaderament notable l' últim quadro exposat en lo *Saló Parés* pel genial artista Lluís Graner. Representa 'l port de Barcelona á la nit y es de tot punt impossible sorprendre millor l' aspecte indecís y misteriós de las tenebras nocturnas mitj aclaridas per la lluna térbola y per alguns fanals d' electricitat y de gas que projectan las sevas resplandors sobre de l' aygua.

Els colors de la paleta del insuperable pintor catalá semblan talment deixatats ab

llum, y l' art de valerse'n no pot arribar mes enllá.

Davant de un quadro, com el de 'n Graner, en el qual las inmensas dificultats de un verdader problema de armonisació de llums y fosca apareixen venudas ab assombrosa facilitat, se 'n vé á la memoria la expressiva décima qu' en Moratín va dedicar al famós pintor Vernet. Sustituheixis el nom de Vernet pel de Graner, y quedí's aquest ab ella, que bé se l' ha guanyada.

La décima moratiniana 's pot escriure de aquest modo:

«¿A qué luz examinaste,
oh Graner, la noche oscura
que en tu famosa pintura
tan al vivo la copiaste?
Si de noche la pintaste,
¿qué luz tu pinzel guió?
Si de día, no sé yo
como tanta oscuridad
juzgándola realidad
su luz no la disipó.»

UN MARIT QUE TE LA DONA MOLT GROSSA

Es l' únich sistema que ha trobat per pujarla al llit.

LA QUESTIÓ DEL DIA

L'escena á Guadala-
jara.

Un subjecte va fer una posta de que si li penjaven un morralet ab un bon pinso de cibada y palla, se 'l menjaria sense deixar-ne ni una engruna.

Y tal dit, tal fet: se 'l va menjar.

Un cop estigué llest se li acostá un municipal y 'l detingué:

—Ay ay—preguntá 'l de l'aposta—¿quín crím hi comés menjant cibada y palla?

—Es que no 'l detinch per criminal, sino per bestia—respongué 'l del Municipi—perque ja deu saber que las bestias no poden anar solas pel carré.

Parlant ab tota franquesa, haig de dir que l'agent del municipi va cometre un verdader abús de autoritat.

Tal com van las co-

—¿Qué 'n sab de la comissió?
—¿De París?... Com á sabé

no més sé que.... qu' es un lio
y que no se 'n pot dir ré.

MISERIAS DE LA GUERRA DE CUBA

—¿No tindria colocació per una pobra estatua que al'á dalt del monument troba que hi fa un paper ridícul?

sas, se 'm figura que á no tardar gayre la palla y la cibada será l' únich aliment dels espanyols.... y encare quan n' hi haja.

Y si bé 's mira, 's veurá que aquest es l' únich aliment que 's mereixen.... per massa burros.

De manera que 'l fulano de Guadala-jara, en lloch de la detenció mereixia un premi, en sa qualitat de iniciador del porvenir dels espanyols.

Dijous va inaugurarse la nova fábrica de pianos d' Estela Bernareggi, instalada en un magnífich edifici situat entre 'ls carrers de Aribau, Diagonal y Santa Ana. La casa *Estela y Bernareggi*, tant per son crédit antich com pel desarrollo que ha anat adquirint es una de las que mes honran á la industria catalana, figurant en la seva especialitat com la primera d' Espanya. La Península y América consumen ab preferencia sos magnífichs instruments, veientse sempre abrumada de demandas.

Lo nou edifici que ocupa una extensió de 150 mil pams superficials está notablement distribuít, despertant un gran interés la visita als diversos tallers, en los quals habilíssims operaris auxiliats per máquinas las mes perfeccionadas, realisan las mil operacions qu' exigeix la construcció de un bon piano.

Tots els visitants varen quedar encantats del grau de perfecció en que 's troba aquesta important industria, de l' amabilitat exquisida del Sr. Estela que 'ls acompanyá, y de un concert íntim que improvisá 'l Sr. Malats, y en lo qual lluhí sa maestría y feu lluhir á la vega-

da las excelents é inmillorables condicions armónicas dels pianos *Estela y Bernareggi*.

Casi es inútil consignar que centenars per no dir milers de industrials continuan abstenintse d' encendre 'l gas, protestant aixís no sols contra la codicia de las empresas, sino també contra 'l pasteleg de la comissió dels gremis, que ab tant poch acert va interpretar els verdaders sentiments dels séus representats.

Y á propòsit de la qüestió del gas. En un poble vehí 'ls consumidors han constituhit una societat cooperativa, per instalar una fàbrica y servirse del fluit qu' ells mateixos produheixin.

Es una excelent idea que hauría de trobar imitadors en totas las agrupacions de la població barcelonina.

Si vols estar ben servit, feste tú mateix el llit.

Y un cop fet, per no anártenhi á las foscas.... feste tú mateix el gas.

Dos anécdotas que 's remontan als primers temps del ferro-carril de Barcelona á Mataró.

A l' estació de aquesta última ciutat se presentá un tal Sr. Cunill, vehí de la mateixa, preguntant á un empleat:

—El tren de las tres ¿sabría dirme á quina hora surt?

•••

Un pagés de Premiá, un diumenje á la tarde, des-

prés de mitj hora de fer empentas al peu del despaig, puig hi havia un pá de gent, logra al fi acostarse á la reixeta, y tot esbufegant diu:

—Una tercera per Premiá.

Rialla estrepitosa de tots els presents. El pobre crach en lloch d' anar á la estació del carril, s' havia dirigit á la Plassa de Toros.

Al principi de funcionar el ferro-carril de Mataró, eran molts els barcelonins que feyan el viatge á aquella ciutat sense altre objecte que anarhi á ferse un tip de llagosta fresca.

... No faltavan viatjers que per probar la suavitat en lo moviment del tren, entravan al vagó ab un vas d' aygua á la ma y deyan:

—Mireu no se 'n vessa ni una gota!

... En aquells temps hi havia qui posava ralets de plata sobre 'ls rails; el pes del tren els aixafava, y d' aquesta manera 'ls feyan passar per mitjas pessetas.

Cassat al vol un d' aquests últims días:

—Quan s' inaugura 'l carril tothom s' admirava de que 's pogués anar á Mataró en una hora justa.

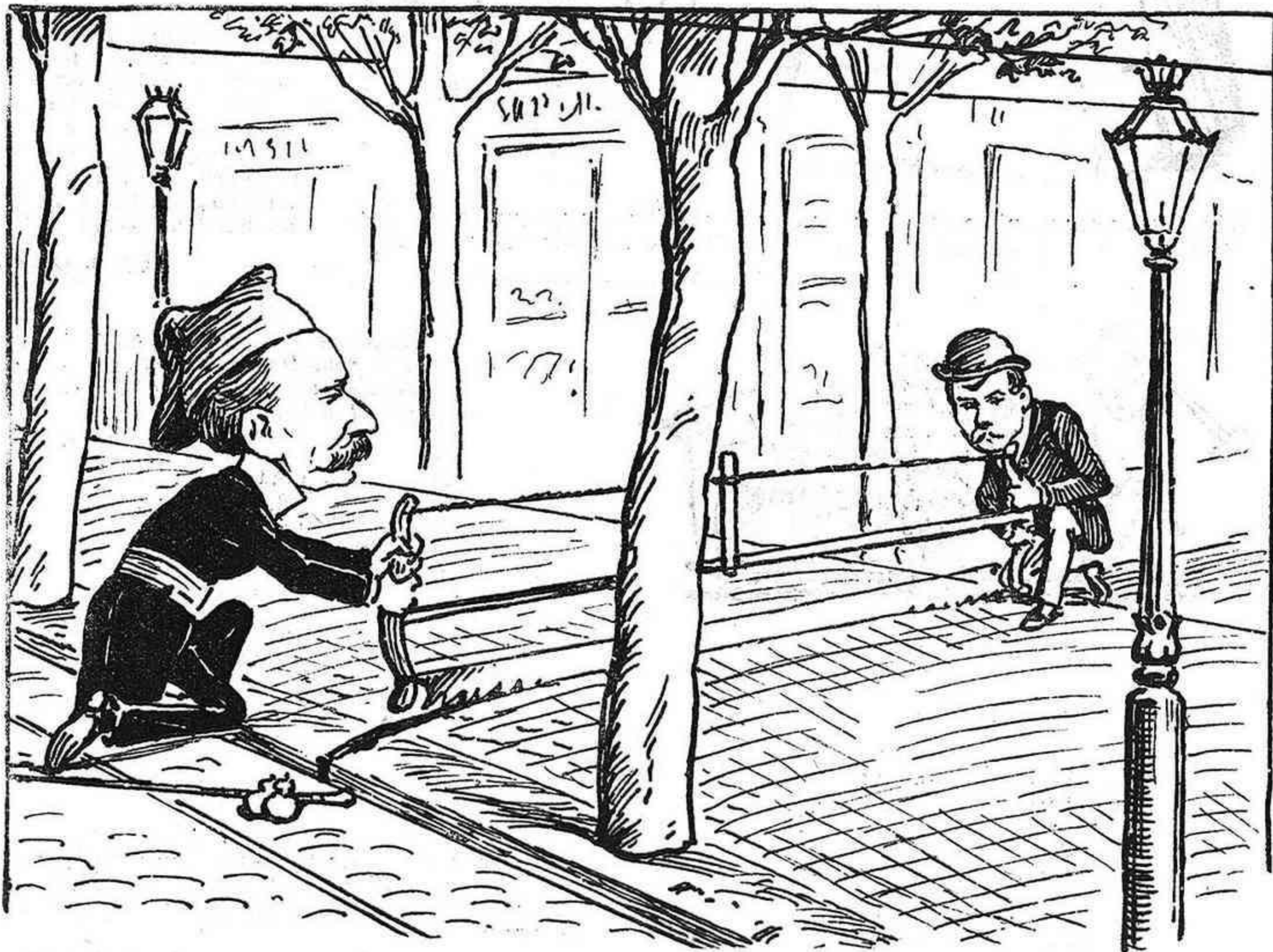
Y vegin si hem progressat, que avuy, després de 50 anys, s' emplea per anarhi una hora y mitja!

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

XARADA CEMENTIRIESCA.—*En-cos-ti-pa-ria.*

UNA IDEA COLOSSAL

—Pleguém, noy, que aixó de serrar la Rambla sembla que per ara no pot ser. ¡Un altre día ja tornarem á probarhol

ANTONIO LÓPEZ
RAMBLA
DEL
CENTRO
20
EDITOR

Anunci.

INTERESSANT

Está acabantse de imprimir

L' ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
pera l' any 1899

Los corresponsals que no tingan lo pedido fet, no deixin de formularlo sens perdua de temps.

BOHEMIA SENTIMENTAL

NOVELA POR ENRIQUE GÓMEZ CARRILLO

Un tomo 8.º Ptas. 2.

DON JUAN TENORIO por D. JOSÉ ZORRILLA. . Ptas. 2

EL NUEVO TENORIO por BARTRINA Y ARÚS. . Ptas. 2

Está ya á la venta el

ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE

Ó SEA

PEQUEÑA ENCICLOPEDIA POPULAR DE LA VIDA PRÁCTICA

PRECIOS

En rústica, Ptas. 1'50 | Encuadernado, Ptas. 2

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó hé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu. franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebairas.

TRENCA-CLOSCAS

N. NEGREI.
IGUALADA

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas el titul de una sarsuela en tres actes.

J. PUJOL.

CONVERSA

- Enriqueta, qué no ho sabs?
- ¿Qué passa?
- Que la germana de la Manela está malalta.
- Quina, la María?
- No, la que ara mateix te he nomenat.

BARBÉ VILAFRANQUÍ.

GEROGLIFICH

X
T R I P
I
L O O
Janer
I I I.

EMILIO SUÑÉ.

QUENTOS

Confidencia entre amigas.
-¿Estimas al teu marit, Matilde?
-La veritat, no: quan varem casarnos me l' hauria menjat.
-¿Y ara?
-Ara.... no puch tragarlo.

Un venedor de objectes de pisa, saluda ab molta cortesia á un matrimoni.
-¿Els coneixes?—pregunta un amich al comerciant.
-Ja ho crech, borrango! Son los millors parroquians que tinch: casi cada día 's tiran els plats pel cap.

Lo criat obra la porta.
-¿D. Narcís, es á casa?
-Vaig á veureho.... Prengui asiento.
Passan dos ó tres minuts: lo criat reapareix:
-No, senyor; D. Narcís ha sortit; y m' ha manat que li digués que sent molt que no l' haja trobat.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

LOS QUE NO ESTÁN CONFORMES AB L' ARREGLO DE LO DEL GAS

Respectables ciudans,
que ab motiu de la protesta
son com qui diu protestants.